

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

«СХВАЛЄНО»

Вченою радою ДНУ «Інститут
модернізації змісту освіти»
(протокол № 3 від 28 березня 2023 року)

Голова Вченої ради

Юрій САФОНОВ

(ім'я, прізвище)

(підпис)

«28» Березня 2023 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ДНУ «Інститут
модернізації змісту освіти»

СВІСЛАВ БІЖЕНКОВ

(ім'я, прізвище)

(підпис)

«28» Березня 2023 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

«Інфомедійна грамотність: спілкуємось на рівних»

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

назва відповідно до ліцензії

спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»

шифр та назва галузі знань

категорія слухачів: педагогічні працівники

назва категорії слухачів

Рецензенти:

А. Г. Галкіна, методистка Освітнього Хабу міста Кисва КНП «Освітня Агенція міста Кисва», доктор філософії в галузі психології.

Н. І. Гуцина, кандидат педагогічних наук, доцент

Розробники курсу

Ганна Новицька, учитель-методист української мови та літератури, спеціалістка вищої категорії, регіональна координаторка проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» IREX.

Олена Тараненко, менеджерка з розвитку потенціалу проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» IREX, кандидат філологічних наук, доцент.

Олена Гайдамака, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту загальної середньої освіти в Новій українській школі ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», кандидат педагогічних наук, старший дослідник.

Пояснювальна записка

В контексті різноманітних соціальних і медійних впливів сучасності важливим постає питання розширення фахової мовно-комунікативної компетентності педагогів української мови та літератури на засадах принципу недискримінації.

Його реалізацію в освітньому процесі спрямовано на попередження й протидію виникнення прямої чи непрямой дискримінації за різними ознаками, зокрема, за ознакою статі. У цьому контексті педагог - словесник має володіти певними вміннями, щоб бути готовим/готовою протистояти різним негативним впливам, виявляти здатність соціальної толерантності. У педагогічній практиці вчителів мовно-літературної галузі такі мовно-комунікативні вміння важливо розвивати на засадах гендерночутливого підходу.

Освітню програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Інфомедійна грамотність: спілкуємось на рівних» (далі - Програма) розроблено з урахуванням необхідності формування і розвитку мовно-комунікативної компетентності педагогічних працівників у контексті інтеграції інфомедійної грамотності у вивчення української мови та літератури задля набуття педагогічними працівниками навичок недискримінаційної комунікації (в усній і писемній формі) та соціальної толерантності.

Спрямованість Програми – удосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників – вчителів української мови та літератури, формування здатності критично мислити, адекватно й толерантно реагувати на різні виклики дискримінаційного характеру, застосовувати мовно-комунікативні інструменти для їх протидії задля ефективного здійснення освітньої діяльності та забезпечення її організаційно-методичної складової за дистанційною формою навчання.

У сучасних умовах активного заповнення медіапростору та застосування дистанційного навчання з використанням різноманітного контенту, зокрема, різними маніпулятивними текстами, критичне мислення та здатність протидіяти таким впливам з боку різних медіапродуктів та повідомлень набуває особливого значення. Це дає змогу реагувати на них розумно та відповідально. Саме тому актуальними і необхідними для педагогічних працівників є формування нових навичок, зокрема навичок недискримінаційної комунікації (в усній і писемній формі) та соціальної толерантності.

Мета Програми: розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, підвищення їх професійного рівня щодо активного розвитку мовно-комунікативної компетентності на засадах недискримінації та гендерночутливого підходу.

Основні завдання Програми:

- сприяння особистісному та професійному розвитку педагогічних працівників мовно-літературної галузі на основі актуалізації їхнього професійного і життєвого досвіду;
- формування й розвиток інформаційної культури педагогічних працівників, навичок застосування різних комунікативних інструментів; знаходження оптимальних шляхів толерантної комунікативної протидії різним впливам дискримінаційного характеру;
- поглиблення знань з української мови задля застосування їх у різних мовленнєвих ситуаціях, формування грамотної особистості зі свідомим ставленням до державної мови й готовністю здійснювати спротив викликам дискримінаційного характеру;
- поглиблення розуміння понять «фемінітив», «гендерний стереотип», «гендерна рівність», «суфражизм», «мілітанство»; розвиток критичного мислення щодо гендерних стереотипів, сформованих у дитячій літературі;
- формування знань про принципи творення фемінітивів, виражальні можливості фемінітивів у соціальному житті; важливість спілкування на засадах толерантності до гендерних особливостей співрозмовників;
- формування вмінь аналізувати структуру тексту; розпізнавати маніпулятивні тексти (гасла, звернення), які унеможливають ідеї рівних прав та можливостей розвитку людей;
- виховання у слухачів/ слухачок морально-етичних цінностей (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних ставлень (свідоме ставлення до державної мови, готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток, патріотизм, відповідальність);
- мотивація слухачів/слухачок до постійного професійного розвитку через неперервну освіту, самоосвіту, критичне осмислення результатів власної діяльності.

Програма розрахована на 15 годин (0,5 кредита СКТС), із них 4 години лекційних занять, що розкривають різні аспекти професійної діяльності слухачів/слухачок та сприяють реалізувати індивідуальну освітньо-професійну траєкторію розвитку освітян, розвинути їх мовно-комунікативні компетентності. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється за дистанційною формою та передбачає практичну (6,5 годин) та самостійну роботу (4,5 годин), що включає елементи педагогічного стажування та підсумкове тестування.

Навчально-методичним забезпеченням Програми є інтерактивні лекції, навчальні матеріали, практичні заняття, самостійна робота слухачів/слухачок з використанням рекомендованих літературних та інформаційних джерел, можливостей дистанційного навчання (відеолекції, друковані матеріали тощо)

Перелік компетентностей слухача/слухачки

<p>Загальні</p>	<p><i>Відкритість до змін</i> Здатність ініціювати зміни та забезпечувати їх запровадження та підтримку.</p> <p><i>Академічна доброчесність</i> Здатність коректного застосування / посилання / цитування різних джерел інформації</p> <p><i>Інноваційність</i> Здатність продукувати нові ідеї, формулювати аргументовані висновки у сфері професійної діяльності.</p> <p>Здатність організовувати, згуртовувати колектив учнів/учениць в освітньому процесі, здійснювати конструктивний і позитивний вплив у професійному оточенні задля досягнення спільних цілей.</p>
<p>Професійні</p>	<p><i>Мовно-комунікативна</i> Здатність володіти системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування.</p> <p>Здатність дотримуватися правильності, точності, змістовності, доречності, багатства, виразності, доцільності у висловленні думки.</p> <p>Розуміння особливостей мовленнєвого етикету з урахуванням інформаційних викликів сьогодення; сформовані навички використання комунікативних інструментів для протидії мовній агресії дискримінаційного характеру.</p> <p>Здатність розпізнавати маніпулятивні тексти (гасла, звернення), які унеможливають ідеї рівних прав та можливостей розвитку людей.</p> <p>Здатність уміти вислуховувати, відстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми комунікації та аргументації, розвиненість культури професійного спілкування; розвинені вміння вибирати та застосовувати різні комунікативні стратегії для досягнення аргументованого мовлення на засадах принципу недискримінації.</p> <p>Здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій).</p>

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

освітньої програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників
«Інфомедійна грамотність: спілкуємось на рівних»

№	Назви тем	Кількість годин			
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота	Усього
1	Вступ. Визначення очікуваних результатів та правил роботи. Толерантність. Спілкування на рівних.	0,5	0,5	0	1
2	Маніпулятивні тексти, які унеможливають ідеї рівних прав та можливостей розвитку людей. Порівняльний аналіз заголовків/передмов/змісту розділів двох енциклопедій (для дівчат і для хлопчиків). Визначення можливих/потенційних читачів зазначених енциклопедій.	0	0,5	0,5	1
3	Поняття «гендер»: дослідження (робота зі словником іншомовних слів), створення асоціативного ряду; встановлення лексичного та граматичного значень. Визначення джерел інформації, які формують світогляд.	0,5	0	0,5	1
4	Практичне виявлення у спілкуванні толерантності до гендерних особливостей співрозмовників. Робота зі словами, що означають людину певної професії на засадах гендерночутливого підходу.	0,5	0,5	0,5	1,5
5	Функціонування фемінітивів в українській мові. Передумови використання фемінітивів в українській мові. Правила творення фемінітивів згідно з новою редакцією Правопису української мови, схваленою 22 травня 2019 року Кабінетом Міністрів України.	0,5	0,5	0,5	1,5
6	Творення фемінітивів від запропонованих слів. Складні випадки творення фемінітивів. Функціонування фемінітивів в інших мовах.	0,5	1	0,5	2

7	Поняття «суфражизм». Причини, через які жінкам довгий час не давали права брати участь у виборах.	0,5	1	0,5	2
8	Виразальні можливості фемінітивів у соціальному житті. Гендерні стереотипи. Складання цілісного тексту із набору запропонованих речень «Як відбувалось становлення гендерної рівності». Установлення відповідності між медіаджерелами Великої Британії 1906–1914-х років та цитатами, які з них узяті, про ухвалення закону про виборчі права та політичних і соціальних процесів щодо поступової зміни ролі жінки в суспільстві. Чинники, які заважали наданню британським жінкам права голосу, і тих, що сириями. Аналіз тексту «Сенсація: жінка – офіцер». Пошук висловів, які описують героїню не з професійного боку і мають емоційне забарвлення.	1	1,5	0,5	3
9	Бесіда про стереотипне ставлення до жінок-воячок. Ознайомлення з матеріалами Глобального адвокаційного проєкту «Невидимий батальйон» щодо досліджень та документувань участі українських жінок у війні проти окупаційної армії Росії, а також задля допомоги ветеранкам у реабілітації після участі у війні, пошуку себе в мирному житті. https://invisiblebattalion.org/	0	0,5	0,5	1
10	Підсумки та узагальнення. Рекомендації щодо подальшої гендерної самоосвіти курсантів /-ок: https://povaha.org.ua	0	0,5	0,5	1

Список рекомендованих джерел

1. Truth behind the death of suffragette Emily Davison is finally revealed [Електронний ресурс] // The Guardian. - 26.05.2013. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/society/2013/may/26/emily-davison-suffragette-death-derby-1913>

2. The campaign for women's suffrage: an introduction [Електронний ресурс] // British Library Learning. — 06.02.2018. — Режим доступу до

ресурсу: <https://www.bl.uk/votes-for-women/articles/the-campaign-for-womens-suffrage-an-introduction>

3. Daily Sketch suffragette [Зображення] [Електронний ресурс] // British Library. — Режим доступу до ресурсу: <http://vll-minos.bl.uk/learning/images/21cc/utopia/large7034.html>

4. Emily Davison: Suffragette Killed by King's Horse at Derby (1913) [Відео] [Електронний ресурс] // Ютуб-канал British Pathé. — 27.07.2011. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=wVrILKARIS0>

5. Palczewski Suffrage Postcard Archive. Animals [Зображення] [Електронний ресурс] // Sites.uni.edu. — Режим доступу до ресурсу: <https://sites.uni.edu/palczews/NEW%20postcard%20webpage/Animals.html>

6. Palczewski Suffrage Postcard Archive. Feminization of Men [Зображення] [Електронний ресурс] // Sites.uni.edu. — Режим доступу до ресурсу: <https://sites.uni.edu/palczews/NEW%20postcard%20webpage/Feminine%20Men.html>

7. Suffragette postcards: When Women Vote: Washing Day [Зображення] [Електронний ресурс] // Woman and her Sphere. — Режим доступу до ресурсу: <https://womanandhersphere.com/2012/08/06/suffragette-postcards-when-women-vote-washing-day/>

8. The role of british women in the twentieth century. Emily Wilding Davison [Електронний ресурс] // History learning site. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.historylearningsite.co.uk/the-role-of-british-women-in-the-twentieth-century/emily-wilding-davison/>

9. TIME 100 Persons of The Century [Електронний ресурс] // Time. — 06.06.1999. — Режим доступу до ресурсу: <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,26473,00.html>

10. UK Politics Benn's secret tribute to suffragette martyr [Електронний ресурс] // BBC News. — 17.04.1999. — Режим доступу до ресурсу: <https://bbc.in/3deZNTk>

11. Емансипація [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. — Режим доступу до ресурсу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=17831

12. Жінки в суспільному та політичному житті Великої Британії [Електронний ресурс] // Інститут історії України Національної академії наук України. — Режим доступу до ресурсу: http://history.org.ua/LiberUA/ZalZhSP_2016/ZalZhSP_2016.pdf

13. Зарядка з медіаграмотності. Розроблено командою проєкту "Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність" IREX для виставки Data CTRL.

Centre (жовтень-листопад 2020). [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: / <https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/zaryadka-z-mediagramotnosti.pdf>

14. Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера / за заг. ред. Тараненко О. / Розроблено в межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність». Київ : IREX, 2021. 400 с. [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/l2d-e_online_curriculum_6s_8-1.pdf ; <https://www.aup.com.ua/mm/>

15. Інфомедійна грамотність. Навчально-методичні матеріали для учителів. Платформа МОН для дистанційного та змішаного навчання учнів 5-11 класів та методичної підтримки вчителів «Всеукраїнська школа онлайн». [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://lms.e-school.net.ua/irex>

16. Конструктор вправ. Інтерактивний збірник практичних завдань з інфомедійної грамотності, інтегрованої до фахової підготовки студентів-журналістів. Колектив авторів. Відп. ред. та упоряд. Будівська Г., Дуцик Д., Тараненко О. Київ: IREX, 2022. [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/konstruktor-vprav-irex/>

17. Курс з медіаграмотності «Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності» <https://verified.ed-era.com/>

18. Малахова Олена. Фемінітиви – не данина моді, вони властиві українській мові як системі [Електронний ресурс] // WOMO. — Б.р. — Режим доступу до ресурсу: <https://womo.ua/olena-malahova>

19. Медіадрайвер [Електронний ресурс] // Медіадрайвер. — Б.р. — Режим доступу до ресурсу: <http://mediadriverv.com/>

20. Методика інтеграції в проєкті «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»: збірник матеріалів / Редкол.: В. Ф. Іванов (голов. ред.) [та ін.]. — Київ: Академія української преси, IREX, Центр вільної преси, 2022.— 160 с. - [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://www.aup.com.ua/zbirnik-materialiv-metodika-integr/>

21. Методичні матеріали онлайн-курсу Very Verified від IREX. [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://filter.mkip.gov.ua/vykladacham-ta-studentam/>

22. Мілітантство [Електронний ресурс] // Словник гендерних термінів. — Режим доступу до ресурсу: <http://a-z-gender.net/ua/militanstvo.html>

23. Набір для класної та позакласної роботи «Як аналізувати медіа критично». К.: IREX в Україні, 2020. [Електронний ресурс] / Режим доступу

до ресурсу: https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/12ds_universal_handouts-1.pdf

24. Навчально-методичні матеріали для вчителя «Інфомедійна грамотність на уроках української мови» для 8-9 класів. [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon/navchalno-metodichni-materiali-dlya-vchitelya-infomedijna-gramotnist-na-urokah-ukrayinskoji-movi-dlya-89-klasiv>

25. Освітній серіал на платформі Дія. Цифрова освіта — «Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності» <https://osvita.diia.gov.ua/courses/very-verified%20>

26. Патеранлізм [Електронний ресурс] // Велика українська енциклопедія — Режим доступу до ресурсу: <https://vue.gov.ua/Патеранлізм>

27. Патріархальний [Електронний ресурс] // Словник української мови: в 11 томах. — Том 6, 1975. — Стор. 96. — Режим доступу до ресурсу: <http://sum.in.ua/s/patriarkhaljnyj>

28. Рід іменників. Іменники спільного роду [Електронний ресурс] // Школяр України. — Б.р. — Режим доступу до ресурсу: <http://shkolyar.in.ua/morfologia/rid-imennykiv>

29. Суфражизм в истории и культуре Великобритании / О. Шнырова. — Спб.: Издательство Ивана Лимбаха, 2019. — 424 с.

30. Український правопис [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки. — 2019. — Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>

31. Універсальний урок для учнів 8-11 класів «Як українцям зберегти єдність: протидія стереотипам та мові ворожнечі». Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Конспект уроку, презентація, роздаткові матеріали. [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/drive/folders/1TsMNZFpNGMI4WH1ZCGhvo4cQqiDq9CO6?usp=sharing>

32. Урок всесвітньої історії для учнів 10 класу. Велика Британія. Жіноче виборче право. Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Конспект уроку, презентація, роздаткові матеріали. [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/drive/folders/17VbkAc7QsBy48CmusQQPBHXMyyZBWFDb>

33. Урок історії України для учнів 10 класу. Практичне заняття. Перша світова війна як виклик людському виживанню: жінки у війні, діти-сироти, біженці, військовополонені, скалічені солдати. Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Конспект уроку, презентація, роздаткові матеріали. [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/drive/folders/1FtgKYxDSypBktVVn99Qba2VF2zgECL-F>

34. Урок української мови для учнів 9 класу. Розвиток української мови. Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Конспект уроку, презентація, роздаткові матеріали. [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/drive/folders/1nzEnzh7owf1OghDmTa1Uuwyn5LRbrgIQ>

35. Фемінізм [Електронний ресурс] // Словник іншомовних слів — Режим доступу до ресурсу: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D4%E5%EC%B3%ED%B3%E7%EC>